

(Priloga k „Soči“).

GOSPODARSKI LIST**Glasilo c. kr. kmetijskega društva v Gorici.**

Ureduje: Ernest Klavžar.

„Gospodarski List“ izhaja vsaki mesec enkrat na celi pòli; udje c. kr. kmetijskega društva ga dobivajo brezplačno; za vse druge pa stane na leto 1 gl. 20 kr. — Naročnina naj se pošilja c. kr. kmetijskemu društvu, dopisi pa odgovornemu uredniku. Rokopisi se ne vračajo.

Št. 1.

V Gorici 26. januarja 1894.

Leto XIII.

ODDAJA ŽIVINSKE SOLI PO ZNIŽANI CENI.

Vsled zakona z dné 14. decembra 1893 št. 175 drž. zak. so užo s 1. dném januarija tek. leta stopila v veljavo določila zakona z dné 30. marca 1893 št. 65 drž. zak. zastran oddaje živinske soli po znižani ceni, katera se glasè tako-le:

§. 1. Živinska sol se smé zopet narejati in iz skladišč države kmetovalcem kraljevin in dežel, zastopanih v državnem zboru, izvzemši Dalmacijo, do letne množine 500.000 meterskih centov, katero je na posamezne dezele, poltične okraje in občine porazdeliti po veličini in vrsti njih živinskega staleža, (po številu in vrsti njih živine) ovedenega pri vsakočasni poslednji štetvi živine, oddajati po znižani ceni 5 gl. za meterski cent po pogojih in načinih, ki so potrebni za brambo državnega zaklada in se bodo ustanovili ukazoma.

§. 2. O prestopkih pripadninskih predpisov zastran živinske soli se uporablja pripadninski kazenski zakon. Vendar se zlasti še ukazuje, da je zastran težkih pripadninskih prestopkov po §. 320. pripadninskega kazenskega zakona kaznovati onega, ki živinsko sol, katera mu je bila oddana po znižani ceni, rabi ali daje rabiti za jedilno sol, ali jo pre-

pusti drugemu, ali ki si živinsko sol, da si jo je spoznati za tako, pridobi proti predpisom.

V izvršilo navedenih zakonov je vis. c. kr. finančno ministerstvo izdalo naslednji ukaz z dné 20 decembra 1893 št. 176 drž. zakonika :

§. 1. Prejemati živinsko sol po znižani ceni 5 gl. na 100 kilogramov v zmyslu nastopnih določil, imajo sploh pravico vsi tisti kmetovalci (lastniki ali zakupniki kake kmetije), ki imajo v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, izvzemši Dalmacijo, vsaj po eno glavo take živine, katere vrsta je oznamljena v prilogi A (stolpecu 5. — 10) *) ako ni morda cela občina, v kateri so dotične živali v hlevu, izločena od prejetanja take soli.

Cela občina se more izločiti od prejetanja živinske soli ali takò, da se sama izrečno odpove pravici, prejemati tako sol, ali pa, ker se ji ta pravica odvzame za kazen (§. 17).

Dalje so od prejetanja živinske soli izločeni vsi tisti kmetovalci,

- a) kateri so bili zaradi kake zle rabe to živinske soli spoznani krivi hudega dohodarstvenega prestopka, ali
- b) kateri se poleg kmetijstva pečajo tudi s kako trgovino z jedilno soljó tam, kjer je njih kmetija, ali
- c) kateri živinsko sol iz kakega posebnega pravnega razloga (na primer kot sol za priboljšek ali mi'ostno sol) že prejemajo za svojo živino ali brezplačno ali pa po nižji ceni kakor 5 gl. na 100 kilogramov. Ti kmetovalci pak so le za toliko izločeni od prejetanja živinske soli po naposled navedeni ceni, kolikor množina soli, katero prejemajo brezplačno ali za nižjo ceno, presega ali vsaj dosega tisto množino živinske soli, katero bi mogli v smislu nastopnih določil sicer dobiti po ceni 5 gl.

§. 2. Živinska sol, katere je oddati na leto do 500.000 meterskih centov, razdeljuje se v zmyslu zakona na posamezne kraljevine in

*) Vsi nad eno leto stari konji in vse tako govedo, potem m'adina, to je, vsi ne več sesajoči konji in vse tako govedo do enega leta, pa tudi osli, mule in mezgi ne gledé na starost in slednjič drobnica, t. j. vse ne več sesajoče koze, ovce in vsi taki prasei.

dežele (Dalmacijo izvzemši), potem na politične okraje in občine po velikosti in vrsti njih živinskega staleža, ovedenega pri vsaki poslednji štetvi živine.

Posledek take porazdelbe — seveda izvzemši izpravke, ki jih je prej treba opraviti vsled kake izpremembe v politični razdelitvi — velja do konca tistega leta, v katerem je moči na podstavi bližnje uradne štetve živine vnovič porazdeliti živinsko sol.

Porazdelbo živinske soli na posamezne dežele opravi finančno ministerstvo, porazdelbo na politične okraje (mesta sè svojim ustanovitvami in okrajna glavanrtva), oziroma na vse občine pa opravijo dotična finančna deželna oblastva in to tako, da bo številka na vsako tako občino pripadajoče množine živinske soli delitna sè številko 50. V ta namen se ostanki pod 20 kilogramov puščajo v nemar, ostanki za 25 in nad 25 kilogramov pa se zvišajo na 50 kilogramov.

§. 3. Zastran porazdelbe po §. 2. vsaki mestni in selski občini odkazane množine živinske soli na posamezne, živino imajoče kmetovalce (zastran individualne porazdelbe) naj načelnik vsakega občinskega okoliša v mesecu novembru vsakega leta kolikor moči natančno in zanesljive poizvé ves živinski stalež kmetovalcev tega okoliša, kolikor ga je ta čas res v občinskem okolišu, in to po skupinah posameznih živinskih vrst, označenjenih v prilogi *A* (stolpcu 5. do 10.), in pa po dotičnih kmetovalcih; potem naj po podučilu v prilogi *B* najkeseje do 10. dne decembra vsakega leta preračuni, koliko od množine živinske soli, ki se dotični občini odkaže in dá vsako leto na znanje, pripade vsega vkupe prihodnje leto na vsakega posameznega, živino imajočega kmetovalca po meri ovedenega dejanskega zimskega živinskega staleža. Kadar bi količina, ki se pokaže vsled živinskega staleža oseb, ne spadajočih med kmetovalce, katerega staleža pak ni jemati v poštev, ali pa iz kakega drugega razloga znašala več kakor 2 kilograma na vsako od ovedenih živinskih enot živinskega staleža, tedaj naj se zniža na to množino.

Tako ovedena količina, odbivši od nje tisto množino soli, katero dotični posestnik živine morda vsako leto dobiva po kakem posebnem pravnem naslovu (na primer kot sol za priboljšek ali milostno sol) ali brezplačno ali pa po nižji ceni kakor 6 gl. na 100 kilogramov, in katero naj pristojno finančno deželno oblastvo o pravem času poizvé ter naznani dotičnemu občinskemu načelniku in pa pristojnemu vodstvu

priglednega okraja finančne straže, kaže največinsko méro, do katere smé vsak vpravičen kmetovalec zahtevati živinsko sol za živino, ki jo ima v hlevu v dotični občini.

Ta izmera se smé ovedovati tudi sè sodelovanjem kake take kmetijske združbe, v katere okraju je dotična občina.

Posledek ovedbe živinskega staleža in individuvalne porazdelbe živinske soli je natančno vpisati v vpisnik o porazdelbi živinske soli, v ta vpisnik smejo pogledati vsak kmetovalec in pa državni organi (tudi zastran prepisov).

Kake pritožbe posameznih kmetovalcev gledé takó ovedenega živinskega staleža ali pa za nje ovedene izmére živinske soli naj se pri občinah sè svojim ustanovilom namerjajo na politično deželno oblastvo, pri vseh drugih občinah pak na pristojno okrajno glavarstvo, katera oblastva razsojajo o teh pritožbah na prvi in poslednji stopinji.

§. 4. Pri c. kr. skladiščih soli, ki so za to določena (§. 5.), oddaje se živinska sol zmleta in že denaturovana po 5 gl. na 100 kilogramov, in sicer nezapakovano (brez zavojev) tehtana na tehtnici dotičnega solnega hranišča.

V tem ko so stroški za denaturovanje že všteti v ceno 5 gl., mora vse stroške, ki se naberó za pakovalo, nakladanje in odpravo te soli od tehtnice soli do kraja uporabe, plačati kupitelj živinske soli.

Izvemši tiste slučaje, ko občine pridejo same po živinsko sol, bode prejemanje te živinske soli iz vseh, za njeno narejanje določenih c. k. solnih skladišč odskrhoval oddelek za solno opravilo pri c. k. generalnem ravnateljstvu avstrijskih državnih železnic na Dunaju. Zasebni spediterji, agenti, trgovci i. e. so brezpogojno izključeni od vsakaterega posredovanja pri prejemanju živinske soli iz c. k. solnih skladišč.

Prevoznjo živinske soli od zadnje železnične postaje, na katero oddelek za solno opravilo odpravi sol za eno občino ali več občin, do teh občin mora oskrbeti tisti občinski ali društveni načelnik (predstojnik), ki je sol naročil (§. 8).

Sol se oddaje samo zapakovana v vrečah po 50 kilogramov.

Uporabljane vreče morajo biti take, da jim ni moči razen po odpori uradne zapore odvzeti soli drugači, kakor da se raztržejo. Te vreče dajejo občinam, katere prihajajo po živinsko sol same naravnost

v c. k. solna skladišča, ta skladišča, sicer pak gore omenjeni oddelek za solno opravilo, in sicer proti povračilu stroškov.

Sè živinsko soljo napolnjene vreče za sol se zapirajo pri c. k. solnih skladiščih sè svinčenimi plombami. Poleg tega dobé te vreče papirnato vinjeto v vijoličasti barvi z nadpisom „Živinska sol c. k. solnega skladišča v“. Za plombe in papirnate vinjete se ne pobira nikaka pristojbina.

§. 5. Za prejemanje živinske soli vpravičeni kmetovalci vsake občine morejo letno množino živinske soli, pripadajočo po individualni porazdelbi na njih živino, prejeti samo v k u p e n a e n k r a t, in sicer samo po načelniku tistega občinskega okoliša, kjer je v hlevu živina, za katero se zahteva živinska sol, in pa v roku, ki je določen ti občini za prejem živinske soli.

Občine naj živinsko sol naročajo in prejemajo pri tistih c. k. solnih skladiščih, katera jim za to določi finančno ministerstvo.

Vse tiste občine v okolišu kakega finančnega deželnega oblastva, ki so za prejemanje živinske soli odkazane istemu c. k. solnemu skladišču, razdelé se na osem skupin tako, da na vsako skupino pride blizu osmi del tiste letne množine živinske soli, katera se je za to ozemlje odkazala iz dotičnega solnega skladišča. Vsaki teh osem skupin je za prejem živinske soli določiti enega izmed teh le osem mesecev: februar, marec, april, maj, junij, julij, avgust in september.

Kadar se kaka občina ne drži meseca, določenega ji za naročbo živinske soli, tedaj se izvrši kako kesnejše njeno naročilo živinske soli, ako se to opravi še v času pred 1. dném oktobra, še le ko se odpravijo vse občine, katerim je za prejemanje živinske soli odkazan mesec, katerega to naročilo dojde. Počenši s 1. dném oktobra pak se na kaka kesnejša naročila živinske soli po vrsti, kakor prihajajo, ozira po méri zalog živinske soli, ki so na razpolaganje, in to samo tedaj, ako dojdejo najkesneje pred koncem novembra dotičnega leta.

Vsled tega dobivajo občine, oziroma njih kmetovalci na nje pripadajočo množino živinske soli iz dotičnega c. k. solnega skladišča za vse leto n a e n k r a t, toda samo v omenjenih rokih, in zato se ne dopuščajo delna naročila po isti občini.

Zgoraj omenjeno osemmesečno vrstbo določuje dotično finančno deželno oblastvo, posvetovavši se o tem v komisiji, v katero je pri-

vzeti po enega zastopnika političnega deželnega oblastva, deželnega odbora in deželnega zemljedelskega sveta, oziroma kmetijske družbe.

Določivši to vrstbo, naj finančna deželna oblastva po vodstvih priglednih okrajev finančne straže in po oddelkih finančne straže vsaki posamezni občini svojega uradnega okoliša zastran izvršitve individualne porazdelbe živinske soli, ki ji je na leto odkazana (§. 3.), tako j naznanijo nji prideljeno letno množino živinske soli in pa to, v katerem c. k. solnem skladišču in katerega meseca bo mogla prejeti živinsko sol.

Kadar bi finančno ministerstvo predrugačilo odkaz občin na c. k. solna skladišča, ustanovi se in dá na znanje za prejem živinske soli tudi nova vrstba dotičnih občin takó, kakor je zgoraj povedano.

§. 6. V vsaki občini, katera ni morda izločena od prejemanja živinske soli (§. 1.), naj njen načelnik vsem tistim za prejemanje živinske soli vpravičenim kmetovalcem, ki imajo v ti občini kaj živine v hlevu, na to živino po individualni porazdelbi (§. 3.) pripadajočo mero živinske soli dá na znanje najkeseje 31. dné decembra vsakega leta ob enem z naznanilom, kateri mesec je določen za prejem živinske soli (§. 5.), ter naj jih pozove, da naj najkeseje do 10. dné meseca pred prejemom izrečejo, ali in koliko od odkazane množine zahtevajo živinske soli.

To zglasitev naj tisti kmetovalci, ki nameravajo živinsko sol prejeti, v zgoraj navedenem roku podajo ali pismeno z nekoljkovano vlogo na dotično občinsko načelništvo ali pa ustno. Kadar ta ali drugi za prejemanje vpravičeni kmetovalec zahteva manj živinske soli, kakor mu je je odkazane po individualni porazdelbi, ali ako se izrečno popolnoma odreče prejema, ali ako do dnéva, določenega za zglasitev, ne dojde od njega nikaka zglasitev — kar je šteti za enako, kakor da bi se bil odrekel — tedaj je smeti po meri živinske soli, ki s tem postane razpoložna, za tiste kmetovalce, ki je zahtevajo večo množino živinske soli naročiti, toda ta ne smé preseči tiste množine, ki se pokaže, ako se za vsako živinsko enoto v živinskem staležu dotičnega kmetovalca računata 2 kilograma.

Občinski načelnik naj o množinah živinske soli, katere je potem prejeti za vpravičene kmetovalce in katere je treba vpisati v vpisnik o porazdelbi, precej po izteku zgoraj določenega roku za zglasitev spiše skrajšano, kolka prosto naročilo po vzorcu v prilogi C, udari naj na njo občinski pečat in naj pristavi dan in pa svoj podpis.

Množina živinske soli, ki se naroči, ne sme nikedar prekoračiti dotični občini prideljene letne množine ter se mora zaokrožiti tako, da bo številka, ki izraža naročeno množino v kilogramih, delitna sè številko 50.

(Konec prih.)

Razglas c. kr. Namestništva za Primorsko z dné 24. decembra 1893 št. 22804.

s katerim se na temelju mednarodnega dogovora o trtni uši z dné 3. novembra 1881 drž. zak. št. 105 iz leta 1882 in na temelju dogovora podpisanega dné 10. novembra 1893 s kraljevno italijansko vlado glede olajšanja prometa v obestranskih mejnih okrajih z rastlinjem, strohnelim hlevnim gnojem, natrganim grozdem in tropinami vsled pooblaščenja c. kr. poljedelskega ministerstva z dné 20. decembra 1893 št. 20652 tó-le odreduje:

Zelenjava s koreniki in brez korenik, drevje in vsako drugo rastlinje razun vinske trte uvažati se more iz Avstro-Ogrskega v Italijo in iz Italije v Avstro-Ogrsko brez izkaznice, predpisane po 3. členu mednarodnega Bérnškega dogovora o trtni uši, ako prihaja pošiljatev iz kraja, ki ni oddaljen čez 10 kilometrov od državne meje in je namenjena v kraj, ki ni oddaljen čez 10 kilometrov od tiste meje.

Natrgano grozdje, tropine in grozdne peške, ki prihajejo iz kakega avstrijskega ali italijanskega, ne čez 10 kilometrov od državne meje oddaljenega kraja, in ki so namenjene v kak italijanski ali avstrijski, ne čez 10 kilometrov od tiste meje oddaljen kraj, niso pri uvožnji v Italijo ali v Avstro-Ogrsko podvržene predpisom 2. člena, 3. in 4. odstavka, omenjenega mednarodnega dogovora o trtni uši.

Z razkrojenim (strohnelim) hlevnim gnojem je v mejnih pokrajinah dopuščen prost promet razun v slučaju, ako se more vsled

nastalih živinskih bolezni, po zakonih in predpisih veljavnih glede živino-zdravniške policije, prepovedati uvažanje omenjenega predmeta.

Ako ni gotovo, od kod prihajajo rastline in zgoraj navedeni predmeti, zahtevajo lahko carinska oblastva, da se to dokaže sé spričevalom pristojnega oblastva one dežele, od kodar prihajajo.

Umevno je samo od sebe, da morajo prihajati vse zgoraj omenjene stvari, ki so dopuščene za prevažanje iz jednega mejnega pasa v drugi, iz kraja, kateri je prost od trtne uši in sicer morajo biti prosti ne le vinogradi in polja, s katerih te stvari prihajajo, ampak prosto mora biti tudi celo obsežje občine, v kateri ležé dotična zemljišča.

Ako se je v kaki, zunaj mejnega pasa ležeči občini našla trtna uš v trtnih nasadih, ki mejijo s trtnimi nasadi občine ležeče v mejnem pasu, tedaj ne veljajo olajšila tega dogovora za rastline in zgoraj omenjene stvari, ki prihajajo iz zadnje občine.

Uvažanje še rabljenih špaljirjev in kolcev, potem mešanca (komposta) in gnojilne zemlje je v mejnih pasih od obeh strani prepovedano.

Ta naredba zadobi veljavo dné 1. januarja 1894.

Istega dne stopi iz veljave namestništveni razglaz z dné 17. marcija 1889 šte. 3457 dež. zak. stev. 11.

C. kr. namestnik :

Rinaldini l. r.

Štev. 1232.

V A B I L O

na skupno naročbo bakrenega vitrijola.

Podpisano c. kr. kmetijsko društvo odpre za prihodnjo spomlad; kakor v preteklih létih, naročbo na skupno nakupovanje *bakrenega vitrijola* (avstrijski pridelek prve vrste), ktere se lahko vdeležè udje tega kmetijskega društva in kmetovalci naše dežele.

Pogoji so naslednji :

1. Kupna cena je določena na 22 *gold. kvintal*.
2. Blago se izroči meseca aprila 1894 v Gorici.
3. Pri naročbi je plačati 5 gld. varščine od vsacega kvintala ali 50 kr. od vsacih 10 kilogramov. Nima veljave nobena vpisava brez dotične varščine.
4. Doplačilo se opravi pri izročitvi blaga v Gorici, ktera se bo vršila v zato odmenjenem magacinu, toda stroške nakladovanja bodo morali plačati naročniki sami.
5. Za originalne sode držeče 250 kgr. ne bo plačati imbalaze, med tem ko za manjše množine se bo vračunil zavoj od 5 do 50 kr.; to se bo ravnalo po različnosti blaga.
6. Naj manjša množina, ktero se sme vpisati, je določena na 10 kgr. in v množinah, ktere se dajo deliti z številko 10.
7. Naročbe se sprejemajo v uradu tega c. kr. kmetijskega društva *do 31. marca 1894; oglasila za naročbe, ktere bi došle pozneje v tukajšni urad, se bodo vrnile, če ravno bi bile izročene pošti v zgorej določenej dobi.*
8. Za naročnike, kteri bi ne prevzeli bakrenega vitrijola v času, ki se jim nazvani s posebnim listom, se bo hranilo blago v magacinu še osem dni, proti nagradi 1 kr. od kvintala na dan. Po preteku te dobe se bo smatralo, da dotični naročnik noče vzeti blaga in vplačena varščina pojde v korist „zaloga za naročbe“.

C. KR. KMETIJSKO DRUŠTVO.

V Gorici dne 19. decembra 1893.

Predsednik

CORONINI.

R a z g l a s.

Podpisano c. kr. kmetijsko društvo priredi s podporo, ki jo je v ta namen dovolilo visoko c. kr. kmetijsko ministerstvo

Zimski podučni tečaj v sadjereji.

Tečaj se bo vršil na slovenskem oddelku tukajšne deželne kmetijske šole od dne 19. do 22. februarja t. l.

Poduk bo teoretično-praktičen, vsaki dan od 10. ure do popoldne in od 2. do 4. ure popoldne.

Podučevalo se bo v sledečih predmetih :

Botaničen popis sadnih dreves, izgoja dreves iz semena, s potohnjenci, z delitvijo in grebeničenjem. Zimsko, pomladansko in poletno cepljenje dreves. Izgoja jablan, hrušk, kutin, češenj, marelic, breskvi, smokv, orehov in kostanja; vseh teh kot poldebelnatih in visokodebelnatih dreves.

Presajanje dreves na stalno mesto, kopanje jam, sajenje, obrezavanje, pomlajevanje, precepljenje in gnojenje. Končno o obiratvi in porabi sadja, ter o raznih drevesnih boleznih.

Za ta tečaj so namenjeni štipendiji za manj premožne kmetovalce naše dežele, in sicer :

7 štipendijev po 5 gl. vsaki. za kmetovalce, ki po naseljeni v sodnijskih okrajih Gorica, Ajdovščina, Kanal, Komen in Kormin in 8 štipendijev po 7 gl. za kmetovalce vseh drugih okrajev.

Kdor se hoče udeležiti tega tečaja, naj se oglasi tudi samo z dopisnico, ktero ima potrditi dotično županstvo, naj dalje do 12. februarja t. l. pri tukajšnjem c. kr. kmetijskem društvu (na starem trgu v deželni hiši).

C. KR. KMETIJSKO DRUŠTVO.

V Gorici dne 6. januarja 1894

Predsednik

CORONINI.

GOVEDO PRI DELU.

Mnenje, da je uporaba krav za delo škodljiva ali pa, da saj ne koristi, je osobito med kmetovalci, ki hranijo svojo živino izključno le v hlevu, še daleč razširjeno. In vendar je to mnenje napačno, in mislim, da je v mnogih ozirih koristno, ako se krave ali stareje govedo za vožnjo vprega, osobito če spadajo te živali težkemu plemenu.

Samo ob sebi se razume, da ne bom trdil, da je težavno in neprestano delo koristno; jaz mislim osobito na premikanje živali pri delu in na rabo njenih udov.

Zmerno delo je osobito za plemensko živino iz različnih ozirov koristno. Tako n. pr. ne bodo krave, ki dajejo mnogo mleka, zgubile istega, ako je porabimo včasih za dovažanje trave na dom ali pri drugih lažih opravilih. Krave ali govedo takih kmetovalcev, ki rabijo svoje živali pri vožnjah na svojih posestvih, postanejo veliko hitreje breje, kakor takozvane „gospodarske krave“ (tako je imenujem iz šale), to je take, ki ne pridejo drugače od jasli, kakor če se privedejo k biku, in katerih gospodar poseduje tako malo zemlje, da mora krmo dostikrat kupovati, pri tem pa vsa opravila s konji zvrši.

Nadalje najdemo bolezní na nogah, osobito vnetje stopala, pri govedu, ki se mnogo zunaj premika, veliko redkeje kakor pri onem, ki je celo ieto privezano in se dostikrat niti na vodo ne izganja. Tudi z ozirom na telesni sad oziroma za brejo kravo je zmerna uporaba pri delu le koristna; take živali veliko laže vržejo kakor one, ki se ne spusté skoraj nikdar od verige. To so koristi, ktere dosežemo pri samíci, ako jo porabimo pri delu.

Gledé samcev opomnim le, da je plemenski bik, ki se rabi za vožnje, manj hudomušen, in je splošno znana istina, da bik veliko raje skače, če pride od dela, kakor pa če je v hlevu miroval.

Živali pa se naj s prizanesljivostjo (to velja osobito od brejih krav) pri delu porabijo; pri živalih, ktere v hlevu hranimo, nadomestuje zmerna vožnja premikanje, ktero uživajo druge živali na paši. Vožnja naj se opravlja po letu, ako mogoče, zjutraj ali

zvečer, po zimi pa ne po velikem mrazu ali v hudem vremenu; tudi ne bi smele živali nikdar predolgo delati.

Vsak kmetovalec vé, da je za mlade živali, ktere hočemo za pleme imeti, koristno, ako jim damo priložnost gibati se, to je če je včasih na prosto spustimo; to priporočamo posebno pri živalih, ki ne pridejo na pašo. Ako vidimo, kake skoke delajo živali, kadar so oproščene spon, moramo uvideti, kako veselje jim dela premikanje na prostem, in da moramo skrbeti, tej potrebi zadostiti, naj si bode pri starejih živalih s tem, da je uporabimo pri lažjih opravilih, ali pri mladih s tem, da je gonimo na pašo, ali je pa pustimo včasih v večjem prostoru prosto tekati.

„Gosp. Glasnik“.

Razne vesti.

Gosp. I. Bolle, podpredsednik našemu kmetijskemu društvu in ravnatelj c. kr. kmetijsko-kemijskega poskušališča v Gorici, se je meseca decembra po skoro enoletnem potovanji povrnil na svoje mesto in je zopet prevzel vodstvo poskušališča. Po naročilu vis. ministerstva baval se je v Indiji, na Kitajskem, Japonskem s poizvedbami o tamošnji sviloreji; obiskal je potem svetovno razstavo v Chicagu in razne strani obširne Amerike, kder je mnogo zanimivega zvedel o tamošnjem napredku v raznih kmetijskih strokah, posebno o sadjereji, mlekarstvu in dr. Željno pričakujemo, da polagoma izprazni svojo potno torbico, ker smo prepričani, da poizvemo mnogo zanimivega in poučljivega, kar bo našim kmetovalcem in naši deželi v korist.

*
* *

Sol v zimski klaji. — Živalski organizem potrebuje vedno soli, ker se ta snov nahaja v krvi, v mleku, v žlezah, itd. Žival živeča svobodno v naravi, najde sol, kolikor je potrebuje, v rastlinah,

ki jo obsegajo; v hlevu jej pokladamo pičo, torej moramo skrbeti, da ne bo brez potrebne soli posebno v zimskem času, ko dobiva živina samo suho pičo.

Ovca potrebuje razmerno največ soli, konj pa najmanj; dokazano je tudi po skušnjah, da potrebujejo mlade in stare živali več soli, kakor živali srednje starosti.

Računa se, da je pokladati posameznim živalim vsak dan naslednje množine soli:

konjem	po 10 do 20	gramov na dan			
govedu mlademu	10 " 25	" " "			
" mlečnemu	15 " 45	" " "			
" pitavnemu	50 " 70	" " "			
prascem	4 " 8	" " "			
ovcam	4 " 8	" " "			

Sol je živini jako koristna, če jo v zmernih množinah pomešavamo med pičo; ona je celó potrebna, ker pospešuje prebavljanje redilnih snovij; zato je zeló važna, posebno kadar se poklada medla in sploh taka klaja, katero je težko prebavljati.

Malo vredno pičo izkoristimo lahko, če jo osolimo, in celó taka piča, katera sama na sebi ni prav zdrava, ne prizadeva osoljena zlih nasledkov.

Sol učinja na prebavila tako, da živino žeji in da torej potrebuje več vode. Ta potreba rodi zopet drugo potrebo — to je, živina postane bolj ješča, potrebuje več hrane, se pa desledno bolj debeli in mladina se nagleje razvija.

Toda, kakor smo že omenili, sol je treba pokladati v zmernih množinah; preveč osoljena piča prouzročuje koliko in je sploh škodljiva. Kdor hoče previdno in uspešno krmiti svojo živino, naj se ravna po pravilu: 8 gramov na dan za vsakih 100 kilogramov žive teže.

*
* *

Čebelno satovje. — Za umno čebelorejo s premakljivimi satniki je prazno in umetno satovje važuo, ker prazno satovje se lahko za prihodnje potrebe prihrani in umetno, katero se s posebnim

strojem srednje stene iz voska napravi, lahko v okvirčke prilepimo. Prazno satovje se hrani v dobro zaprtih posodah in se mora vsaki mesec enkrat malo žveplati, da ga molji in žužki ne skvarijo. Če rojem namesto golih satnikov vložiš satnike s praznim satovjem ali pa z umetnimi stenami v panj, boš se čudil, kako hitro si bodo opomogli. Umetno satovje ima tudi to prednost, da čebele ne morejo trotovih celic delati.

Posebno ob ajdovem cvetju čebelam prazno satovje veliko pomaga. Najslavnejši čebelorejci trdijo, da morajo čebele 10—15 $\frac{1}{2}$ medu povžiti, preden eden kilogram satja napravijo. Iz tega tedaj lahko spoznamo, koliko vrednosti je mlado, dobro ohranjeno satje, namreč če eden kilogram satja prodamo, dobimo 70—80 kr., za 10—15 $\frac{1}{2}$ čiste strdi se pa dobi 5 do 8 gld. Umen čebelar bo tedaj le samo prestaro in omadežano satje v vosek pokuhal, vse drugo pa hranil in ga o svojem času porabil. *F. P—k.*

* * *

Kmetijsko kemijsko poskušališče je ustanovila c. kr. kmetijska družba v Celovci ter so je meseca decembra pr. l. otvorili. Načelnik postaji je gosp. dr. *E. Kramar*, bivši vodja slovenskega oddelka deželne kmetijske šole v Gorici.

* * *

Zmrzlo rastlino rešiti. — Lahko se primeri, da nam rastline v loncih ali v vrtu zmrznejo. Če bi tedaj zmrzlo rastlino (rožo) v toplo izbo prenesli, poginila bi gotovo; zato moramo zmrzlo rastlino na hladen kraj prenesti in z mrzlo vodo škropiti ter le po času na topel kraj prenesti.

* * *

Grenko mleko. — Mleko ali je že od krave ali pa postane še le pozneje grenko. Vzroki temu so različni. Največkrat povzročuje grenka, spridena in slaba krma tudi grenkoto mleka. Zato se mora pri molznih kravah skrbno na to gledati, da ne pride preveliko

takih rastlin v jasli, ki škodujejo mleku. Posebno slaba za mleko je repa, se ve. da le tedaj, če se v preveliki meri polaga ali če sama ni zdrava.

Ako imajo le pojedine krave grenko mleko, pomaga se lahko s tem, da se njihovo mleko loči od drugega. Da pa se spozna, pri katerih je grenko, pri katerih pa ne, mora se pri vsaki posebej mleko pokusiti, kedar se molze. Če pa postaja še le čez nekaj časa (navadno drugi dan) grenko, kar je zelo navadno pri smetani ali vrhnji, mora se mleko vsake krave v posebno posodo pretočiti in tako ločeno shrauiti. S tem se spozna, pri katerih postane mleko grenko in njihovo mleko mora se zanaprej ločevati od ostalega, dokler se stvar na boljše ne obrne, ker molža jedne krave spridi mleko vseh drugih, ako se pušča skupaj.

*
* *

Gnojitev travnikov. — Vsako leto razpošilja naše društvo vabila na skupno naročbo umetnih gnojil, in dela to z najboljšim namenom, da bi olajšala našim posestnikom dobavo gnojilnih tvarin, katere so po narejenih skušnjah, torej na popolnoma zanesljivi podlagi, spoznane kot izdatne pospeševalke zemljiščne rodovitnosti. Tako so na primer za gnojitev travnikov jako dobre pepelikove surove seli in tako imenovana Thomasova žlindrina moka. Po znanstvenih in praktičnih skušnjah je dognano, da je najboljši čas za pognojitev travnikov s takimi gnojili v mesecih novembru, decembru, januarju in do proti srede februarja. Navadno se rabi za to 500—800 kilov kainita in 400—600 kilov Thomasove žlindrine moke na vsaki hektar. Obe skupaj zmešani gnojili se raztrosite po travniku; toda pomešati naj se še le kakih 24 ur, preden jih raztrosimo.

Če jih pomešamo dolgo poprej, se lahko zgodi, da se mešanica strdi in da postane taka, kakor bi bila iz cementa. Čim pravočasniše, ali bolj zgodaj potrosimo gnojilo, tem gotoveje smemo računati na to, da se dobrodejni učinek pokaže uže pri prvi košnji. Po takej gnojitvi se pozgubi mah in na mestu njega izpahne iz zemlje vse polno boljših trav, detelje in dr. tako, da se ne samo pomnoži rašča na travniku, ampak se tudi izdatno zboljša pridelano seno.

Zato priporočamo še enkrat našim kmetovalcem, naj ne zamujajo skupne naročbe na umetna gnojila, kadar se zopet razpišejo — kajti s primerno malim stroškom si lahko zagotove bogato košnjo.

* * *

Kako se po ruskem načinu hranijo jabolka kot kenserve, pripoveduje nam „Prakt. Ldwt.“ V nekaterih družinah na Ruskem, vkladajo posebno jesenska in zimska trda jabolka v osoljeno vodo. Najprej očistijo s platneno ruto tako sadje ali pa ga operejo v vodi in osuše, potem ga pospravijo v snažen sodček in zalijejo s solno raztoplino tako, da je sadje popolnoma pod vodo. Na to zabijejo sodček in ga položijo do prve zmrzali v ledenico in pozneje v prav hladno klet. Raztoplino napravljajo iz 30 litrov vode, v katero vsujejo navaden kozarec kuhinjske soli. Ta tekočina mora zavreti, pa se pred uporabo zopet ohladiti. Nekateri stavijo na 30 litrov raztopline 1 kilo ržene ali pšenične moke; to podeluje jabolkom s časom bolj kisljat okus. Namesto moke pridevajo nekateri nekoliko medu in sladkorja in vselej tudi raznih dišavin: komorača, kumina (kimlja), janeža, kakor se ta ali ona bolje prilaga okusu.

Tako pospravljena jabolka se ohranijo skoro celo leto, poslednjič postanejo lepa, prozorna in dišé kot prikuha k raznim pečenkam in tudi sama prav prijetno, kisljato.

* * *

Vabilo prodajalcem trtnih kolči, sadnih in drugih drevesc.

Vabijo se trtorejci in posestniki trtnic in sadnih drevesnic, nahajajočih se v deželi, da izvolijo sporočiti c. kr. kmetijskemu društvu število, vrsto (sorto) in ceno kolči ameriškanskih in domačih trt, pa tudi sadnih in drugih drevesc, murb, bek, ograjnih grmov itd., katere imajo na razpolago oziroma na prodaj za prihodnjo pomlad.

Kakor hitro nabere društvo vse oglase, napravi imenik oziroma cenik in ga razglasi v društvenih listih, ker meni, da bo to v korist kolikor prodajalcem toliko kupcem.